

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖ KULTŪROS PAVELDO KOMISIJA
VALSTYBINĖS KULTŪROS PAVELDO KOMISIJOS NEEILINIO POSĖDŽIO
PROTOKOLAS

2013 m. rugsėjo 27 d. Nr. V17-9(6.1.)
Vilnius

Posėdis vyko nuo 09.00 val. iki 12.00 val.

Posėdžio pirmininkė – Valstybinės kultūros paveldo komisijos (toliau – Komisija) pirmininkė Gražina Drėmaitė

Posėdžio sekretorė – Komisijos vyresn. specialistė Violeta Katinienė

Dalyvavo:

Komisijos nariai – Gražina Drėmaitė, Jūratė Jurevičienė, Juozas Algirdas Pilipavičius, Giedrė Eleonora Miknevičienė, Nadežda Spiridonovienė, Vyktintas Vaitkevičius, Albinas Kuncevičius, Nijolė Laužikienė.

Komisijos darbuotojai – Algimantas Gražulis, Juozas Lapinskas, Vladas Niunka, Viktorija Gadeikienė, Artūras Stepanovič.

Kiti dalyviai: sąrašas pridedamas.

DARBOTVARKĖ:

1. Dėl Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato teritorijos ribų tikslinimo.
2. Kiti klausimai.

Darbotvarkei pritarta.

1. SVARSTYTA. Dėl Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato teritorijos ribų tikslinimo.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė.

Komisija buvo paprašyta šiuo klausimu pateikti savo nuomonę iki spalio pradžios. Komisija, per visą savo gyvavimo laikotarpį nuo 1995 metų labai didelį dėmesį kreipė į Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato problematiką. Pirmasis Komisijos sprendimas buvo „Dėl Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato steigimo“. Šio sprendimo išdavoje LR Seimas paskelbė šią Vilniaus dalį Vilniaus pilių valstybiniu kultūriniu rezervatu (toliau – Rezervatas) ir nustatė jam ribas. 1997 metais buvo atkreiptas dėmesys į statybas, kurios turėjo vykti Rezervato prieigose. 1998 metais Komisija pabrėžė, kad šio Rezervato teritorijoje bet kokia veikla turi būti vykdoma mokslinių tyrimų pagrindu. Vienas iš naujesnių Komisijos sprendimų buvo priimta patikrinus Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato direkcijos ataskaitas už 2009–2010 metus. Buvo atkreiptas dėmesys, kad labai daug teisės aktų yra neįvykdytų.

Priminė, kad tai, kad LR Seimo patvirtintas Rezervato teritorijos plotas ir jo ribos, buvo pateikti Pasaulio paveldo komitetui įrašant Vilniaus istorinį centrą į Pasaulio paveldo sąrašą.

Komisijos tarnybos parengė šiam klausimui medžiagą. Bus svarstomi trys pateikti galimų ribų variantai, kuriuos pateikė VĮ „Lietuvos paminklai“, nagrinėjami probleminiai aspektai.

Komisijos narė J. Jurevičienė.

Atkreipė dėmesį į kai kuriuos prieštaravimus pateiktoje medžiagoje. Nurodoma, kad **„Planavimo tikslas** – užtikrinti Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato ir jo teritorijos

išsaugojimą; **Planavimo uždavinys** – nustatyti (patikslinti) Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato teritorijos ribas ir jos plotą.“ Mano, kad tokiu uždaviniu šio tikslo pasiekti neįmanoma. Pirmiausia turėtų būti nustatomos vertybės, o jau nustatytos taip pat turi būti aptariamose – ir urbanistinės ir kraštovaizdinės. Kyla klausimas, ar bet kuri viena institucija gali vienašališkai priimti sprendimą, susijusį su Rezervato teritorijos ribų keitimu. Taigi, neužtenka kalbėti vien apie ribas, reikia atsižvelgti ir į vertybių apimtį. Aiškinamajame rašte yra sakoma, kad būtų gerai, jog būtų saugomos esamos įteisintos vertybės. Tačiau, jei būtų svarstoma apie vertybes, kurios dar nėra Registre ir apie būdus, kaip jas būtų galima saugoti, tuomet tai jau būtų pilnavertis dokumentas.

Labai svarbus klausimas yra buvusi karinė teritorija, kuri dabar viena brangiausių potencialioms statyboms mieste. Ką ten galima statyti, kokios paskirties, kokie aukščiau ir t.t. – esminis klausimas. Bet tokio klausimo negalima svarstyti neįtraukus kitų institucijų, visuomenės ir neatliktus pilnaverčių tyrimų.

Komisijos narys A. J. Pilipavičius.

Išreiškė abejonę, kaip būtų galima toliau nagrinėti šį klausimą – kur šios problemos ištakos, kas ją suformulavo, kaip ją išsivaizduoja. Vien tik buvusio kultūros ministro nurodymas, nepaaiškina, kodėl šis klausimas keliamas. Čia turėtų būti gilesnės priežastys. Pakvietė posėdžio dalyvius atsakyti į šį klausimą.

G. Džiovėnas.

Daugelis žino, kad buvo rengiamas Rezervato tvarkymo planas. Jo rengimo metu Kultūros paveldo departamentas (toliau – Departamentas) atsisakė derinti, nes nesutapo vertybių ir Rezervato teritorijos ribos. Todėl buvo priimtas sprendimas patikslinti jo ribas.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė.

Priminė, kad Komisija svarstė šį Rezervato tvarkymo planą ir pateikė pastabų. Tačiau jis buvo sustabdytas ir tvarkymo plano iki šiandien nėra.

Komisijos narys A. J. Pilipavičius.

Klausė, kodėl, jei vertybės šiuo metu nepatenka, teritorija visgi yra mažinama. Dabar yra 57,5 ha, o siūloma 51, 38 ha. Pritarė J. Jurevičienės nuomonei, kad labai svarbu kalbėti apie teritorijoje esančias vertybes ir jų saugojimą. Tai jos nulemia teritorijos ribas.

Priminė teritorijos nustatymo istoriją. Nuostatuose nurodytos vertybės, jos ir apibrėžia teritorijos bendrąsias ribas. Pabrėžė, kad reikia keisti ir nuostatus ir ribų planą. Visų pirma privalu saugoti archeologinius sluoksnius. Tai labai svarbus LR Seimo lygio klausimas, liečiantis visą visuomenę.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė.

Paprašė pasisakyti archeologą Saulių Sarcevičių, atlikusį pilių teritorijoje archeologinius tyrimus.

S. Sarcevičius.

Rezumavo, kad tyrimų tikslas buvo ištirti Kalnų parko teritoriją, išsiaiškinti užstatymo pobūdį, gynybinių įrengimų vietas. Svarbus klausimas yra karinio miestelio teritorija. Buvo daryti gręžiniai, biofizikiniai tyrimai, remtasi istorine logika, senais planais ir kt. Archeologiniai tyrimai nebuvo atlikti. Tyrimai rodo, kad ši vieta yra svarbi ir ją reikia saugoti. Šiuo metu ji nepatenka į rezervato ribas.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė.

Pakvietė pasisakyti rengėjus.

R. Grigas.

Projekto tikslas – patikslinti Rezervato ribas. Parodė, kaip kito ribos. Komentavo pateiktus tris variantus (Konceptijos I variantas $\approx 51,38$ ha, Konceptijos II variantas $\approx 59,46$ ha, Konceptijos III variantas $\approx 61,61$ ha), parodydamas, kokios teritorijos patektų atskirais atvejais ir kokia būtų situacija su kultūros paveldo vertybėmis, kurios dabar ne visada pilnai išsitenka esamoje teritorijoje. Pabrėžė, kad reikia protingai įsisavinti Karinio miestelio bei Parako miesto

teritoriją, primindamas jo istoriją ir svarbą. Asmeniškai pritarė trečiam variantui, kuris leistų optimaliausiai saugoti vertybes.

V. Karčiauskas.

Problema yra ta, kad vertybių ribos nesutapo su teritorija. Todėl reikia arba peržiūrėti vertybių ribas, arba didinti teritoriją. I variantas netenkina. Mano, kad III variantas yra optimalus, ieškant kompromisų galėtų būti ir II variantas. Tai yra Kultūros paveldo departamento Vilniaus teritorinio padalinio pozicija.

G. Filipavičienė.

Pritarė, kad arba reikia peržiūrėti vertybių ribas, arba didinti teritoriją. Pabrėžė, kad nėra nė vieno pasiūlymo mažinti ribas. Kad, kaip minėjo A. J. Pilipavičius, ir pirmame siūlomame variante, tarsi sumažėja esamas plotas – buvusi skaičiavimo klaida.

A. Gražulis.

Replikavo, kad planuojant Pilių teritoriją bei aplinką, nustatinėjant ribas rekomenduotina vadovautis paveldosauginiais kriterijais, o ne valdų plėtimo Rezervato piliakalnių šlaitų sąskaita arba „gatvių raudonosiomis linijomis“, nes gatvių ribos yra kintamos, tendencija, kad gatvės platėja. Atkreipė dėmesį į pažymoje pateiktus faktus. Pritarė, kad Rezervato teritoriją būtina didinti laikantis LR Seimo 1998 m. nutarimo Nr. VIII-704 reikalavimų, kurie iki šiol neįgyvendinti.

Komisijos narys A. J. Pilipavičius.

Pastebėjo, kad posėdis labai konstruktyvus. Komisija galėtų patarti, kaip reikėtų toliau dirbti, kad šis klausimas būtų išspręstas. Pagrindinė atrama yra tos kultūros vertybės, kurių apsaugai įsteigtas Rezervatas, todėl pirmiausia ir reikia apie jas kalbėti. Ir jeigu toms vertybėms reikia tikslinti ribas, tai ir reikia pradėti nuo to. Yra už tai atsakingos vertinimo tarybos, kurios turėtų detalai peržiūrėti kiekvienos vertybės situaciją, jos ribas. Tada jau būtų galima diskutuoti ir apie bendrą Rezervato teritorijos plotą ir ribas. Siūlė būtinai projekto rengėjams atsižvelgti į medžiagą, kurią pateiks vertinimo tarybos.

N. Kitkauskas.

Prieš 15–20 metų tikrai pasitaikydavo labai daug netikslumų matavimuose, todėl nieko nuostabaus, kad dabar reikia tikslinti. Dėl kultūros vertybių, pvz., ir dabar diskutuojamo karinio miestelio teritorijoje, kaip minėjo archeologas, nebuvo daryti archeologiniai tyrimai, tačiau kiti faktai rodo, kad ši teritorija privalo būti saugoma. Todėl mano, kad nereikia dar ilgiau svarstyti, bet veikti jau dabar, kad teritorija nebūtų sunaikinta.

Komisijos narys A. Kuncėvičius.

S. Sarcevičiaus pristatyti tyrimai Kalnų parko teritorijoje yra labai svarbūs. Siūlė pritarti principiniam siūlymui išplėsti šioje vietoje rezervato ribas.

Mano, kad Rezervatas yra toks svarbus, jog ne visada vertybės ribos turėtų sutapti su jo teritorijos ribomis, pastarosios galėtų būti didesnės. Čia svarbus ir kraštovaizdis ir kiti faktoriai.

Komisijos narys V. Vaitkevičius.

Nusistebėjo, kad siūloma plėsti, tačiau archeologiniai tyrimai nebuvo atlikti. Teritorijos ribų keitimas turėtų ranka rankon eiti su vertinimo taryba.

Komisijos narė N. Laužikienė.

Pritarė, kad teritorija turi būti tikslinama ir kad būtų įtraukta šiaurinė dalis. Pritarė III variantui.

Komisijos narė N. Spiridonovienė.

Pritarė III variantui.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė.

Informavo, kad G. Miknevičienė nedalyvauja šioje diskusijoje, nes yra viena iš Rezervato tvarkymo plano rengėjų.

R. Batūra.

Atsižvelgiant ne tik į archeologinį, bet ir į istorinį aspektą tikrai reikia siekti, kad Rezervatu būtų paskelbtas kuo didesnis plotas, kad būtų išsaugota statybos reguliavimo zona.

Komisijos narė J. Jurevičienė.

Reziūmavo, kad Rezervato ribos turėtų būti padidintos, tačiau siūlė dar padirbėti prie sprendimo formuluotės, ją išskleisti nuosekliai motyvuojant bei nurodant priemonių kompleksą, nes vien tik pritarimas būtų susijęs su teritorijos administravimu ir galėtų būti paneigtas, kaip nepakankamai pagrįstas. Reikėtų kalbėti apie vertybes ir jų apsaugą.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė.

Klausimas buvo aptartas pakankamai išsamiai, tikisi, kad rengėjai rado sau papildymų. Komisija mano, kad reikia nustatyti ribas, užbaigti planavimą, atkreipti dėmesį į išsakytas pastabas. Labai norėtųsi, kad būtų patikslinta juridinė dokumentacija.

Siūlė pritari III teritorijos išplėtimo variantui.

Komisijos nariai pritarė.

NUTARTA: pritari Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato teritorijos ribų plano koncepcijos III variantui, derinant jį su teritorijoje esančių kultūros vertybių ribomis.

2. SVARSTYTA. Kiti klausimai.

2.2. Dėl kito posėdžio datos.

Kitas posėdis š.m. spalio 26 d.

2.3. Dėl Mokslinių tyrimų konferencijos rezoliucijos.

Komisijos pirmininkė G. Drėmaitė priminė, kad dar neparengta konferencijos rezoliucija.

2.4. Dėl Komisijos pirmininko.

Komisijos narys A. Kunevičius.

Pasiūlė nariams, kuriuos į Komisiją paskyrė LR Seimas, šį klausimą bendrai aptarti su Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto pirmininke A. Pitrėniene.

Komisijos nariai pritarė.

Posėdžio pirmininkė

Gražina Drėmaitė

Posėdžio sekretorė

Violeta Katinienė